

Oscar Arnulfo Romero, na 45 jaar uitdagend actueel

(1) De weg en bezieling van Romero

Lezing

'HEER, U hebt mij verleid, en ik ben bezweken,
U was te sterk voor mij en hebt mij in uw greep gekregen.
Dag in dag uit lachen ze om mij, iedereen bespot mij.
Telkens als ik spreek, moet ik schreeuwen: "Ik word mishandeld, onderdrukt!"
Want de woorden van de HEER brengen mij dag in dag uit schande en vernedering.
Als ik denk: Ik wil Hem niet meer noemen, niet meer spreken in zijn naam,
dan laait er in mijn hart een vuur op, dan brandt het in mijn gebeente.
Ik doe moeite om het in bedwang te houden, maar ik kan het niet.
Want de mensen bouwen mij na: "Overal paniek! Overal paniek! Roep het, dan vertellen wij het verder."
Al mijn vrienden zijn uit op mijn val: "Misschien laat hij zich verleiden, dan krijgen wij hem in onze greep,
dan wreken wij ons op hem."
Maar de HEER staat mij terzijde als een machtig krijgsman.
Daarom komen mijn belagers ten val, ze krijgen mij niet in hun greep.
Ze zullen diep worden beschaamd, ze zullen hun doel niet bereiken.
Ze worden overladen met eeuwige schande, nooit zal die worden vergeten.

Jer 20,7-11 (NBV21)

Overweging

In 1995 werkte ik als geluidstechnicus mee aan "Esta Esperanza", een Amerikaanse documentaire over de burgeroorlog in El Salvador. Eén moment zal ik nooit vergeten: in San Salvador filmden we geschikte beelden waarmee we de moord op Mgr. Oscar Romero "suggestief" in beeld konden brengen. Bij de openstaande deur van de kapel van het hospitaal komt een jeep aangereden, het zijraam schuift omlaag, een welgemikt schot en Mgr. Romero valt achter het altaar op de grond. De jeep scheurt weg. Romero is dood, vermoord omwille van zijn inzet voor gerechtigheid, omwille zijn keuze voor de armen.

Maar wie is die Oscar Arnulfo Romero? We kunnen zijn profetische boodschap niet verstaan zonder de historische realiteit van zijn concrete leven te bekijken, zegt Ludo Vandevelde op wiens geschriften ik mij baseer voor deze overweging. Welke belangrijke gebeurtenissen hebben Romero gemaakt tot wie hij geworden is?

Hij werd geboren op 15 augustus 1917 in een eenvoudige arme familie in een klein dorp. Vader werkte bij de post en moeder zorgde voor het huishouden. De familie Romero naam deel aan de religieuze activiteiten van de parochie: de rozenkrans bidden, verering van het Onbevlekt hart van Maria, dus preconciële devotie. Oscar was een teruggetrokken jongen. Na zijn middelbaar moest hij met zijn broers zelfs een tijdje gaan werken in een goudmijn, aan een hongerloon omdat er te weinig geld was in het gezin.

Oscar wilde priester worden, in die traditionele preconciële kerk. Groot-Seminarie in San Salvador, naar Rome gestuurd om theologie te studeren.. Daar wordt hij in 1942 priester gewijd maar kan omwille van de oorlog zijn doctoraat niet afwerken. Hij keert terug naar El Salvador, wordt pastoor in een landelijke gemeente en nadien in de kathedraal van het bisdom San Miguel: hij promoot het Marialegioen, de ridders van Christus, maar hij stimuleert ook sociale werken zoals Caritas en AA-

groepen. Recent onderzoek toont dat hij naast de verkondiging van de preconciële leer ook al heel wat sociale en politieke situaties in zijn land kritisch bevroeg. Zo klaagde hij de politieke corruptie, de brutale sociale ongelijkheid aan. Toen al waren er oproepen aan de rijken om hun ringen af te geven of het bevel om te stoppen met het geweld. Dus binnen de context van een preconciële kerkleer zien we tekenen van sociaal engagement toenemen...

In 1966: secretaris van de Bisschoppenconferentie in El Salvador.

In 1970: bisschop gewijd en benoemd tot hulpbisschop van San Salvador. Hij woont nogal eenzaam op het seminarie waar hij bevriend geraakt met de toenmalige rector de jezuïet Rutilio Grande. De periode 1966 tot 1972 is wellicht de meest donkere: hij gaf aan het weekblad *Orientacion* een conservatieve richting, hij ondertekende mee het communiqué dat de militaire bezetting van de universiteit van San Salvador goedkeurde... Er was ook een conflict met de basisgemeenschappen van Zacamil waar West-Vlaamse priesters Piet Declercq en Roger Ponsele actief waren

Enkele maanden na zijn bisschopswijding vroeg de aartsbisschop aan Romero om het gemartelde lichaam van priester Nicolas Rodriguez te gaan identificeren. Dat confronteerde hem met de brutale kerkvervolging. Dat heeft hem zeker geraakt. Is deze periode van zes jaren de broeiplaats voor een nieuw engagement geworden? Er waren ook Vaticanum II (1962-1965) en LA bisschoppenconferentie in Medellin (1968).

In 1972 krijgt Romero een nieuwe benoeming: bisschop in bisdom Santiago de Maria, een arme streek in het zuidoosten van El Salvador. Priesters getuigen over Romero's nabijheid bij arme mensen: hij stelt zijn bisschopshuis open voor de koffieplukkers. Na enkele maanden in dat bisdom ziet hij hoe vijf boeren in het dorp Tres Calles brutaal vermoord werden. Hij schrijft er een persoonlijke brief over aan de president.

In 1975 schrijft Romero zijn eerste pastorale brief: de heilige geest en de kerk. Hij grijpt er terug naar Medellin: gelaat van een kerk die authentiek arm is, missionair, ... geëngageerd in de bevrijding van elke mens en van alle mensen.

Begin 1977 wordt Oscar Romero aartsbisschop in San Salvador. De rijken bieden hem een luxueuze woning aan, maar dat slaat hij af. Hij neemt liever zijn intrek in de sacristie van een klein hospitaal voor terminale patiënten. Twee maanden later in maart 1977 wordt zijn vriend Rutilio Grande samen met twee campesinos vermoord. Die brutale moord is voor Oscar Romero de definitieve bevestiging van zijn langzaam gegroeide overtuiging om aan de zijde van de armen en van de verdrukten te gaan staan. Vanaf dan verbreekt hij de relaties met de regeringsinstanties af, stelt hij zijn gave van het woord ten volle ten dienste van de evangelieverkondiging met daarin de profetische aanklacht tegen onrecht en geweld, met ook de oproep tot bekering tot sociaal en politiek engagement.

In januari 1979 was hij één van de meest beluisterde en bemoedigde bisschoppen op de bisschoppenconferentie van Puebla. De documenten van Medellin en van Puebla zullen vanaf dan een kompas zijn waar hij zijn boodschap op afstemt.

Romero had de gave van het woord. Hij bereidde zijn preken altijd goed voor: bidden, luisteren naar wat er in het land gebeurde, luisteren naar het lijden van kleine mensen, studie van de Bijbelteksten. Zijn bisschopsleuze was "Sentir con la iglesia", meevoelen met de kerk, maar dan wel met een Kerk die het opneemt voor de verdrukten en de armen, zoals Jezus van Nazareth. Hij beefde van angst als hij aanwezig moest zijn om mensen te redden in een bezette kerk die bedreigd werd door militairen. Maar

hij vond sterkte in gebed en in zijn nabijheid bij lijdende mensen. Hij verdedigde zonder terughoudendheid alle vermoorde priesters. Hij vond steun bij paus Paulus VI, maar was ontgoocheld omwille van de negatieve houding van Johannes Paulus II die hem niet verstond.

Op 24 maart 1980 werd Oscar Romero vermoord. In de rijkste wijken van de stad werd er vuurwerk afgestoken, de meerderheid van het volk weende.

Het leven van Romero is een leerschool geweest, een strijd tussen kerkelijk traditionalisme waarin was opgegroeid en zijn vorming kreeg en het zich laten inspireren door de nieuwe geest van Vaticanum II, van Medellin en Puebla. Het was geen plotse bekering zoals bij Paulus. Het is een moeizame weg geweest van groei in trouw aan het evangelie. Maar dat maakt Romero als persoon zo inspirerend...

Ook vandaag blijft Mgr. Romero als martelaar een steen des aanstoots zowel voor de aanbidders van macht en rijkdom als voor kerkmensen die zich opsluiten in binnenkerkelijke kringen. Ook vandaag helpt Mgr. Romero ons om het evangelie beter te verstaan en kan hij voor ons een gids zijn om te groeien in onze eigen christelijke weg, met vallen en opstaan.

Amen.

Karel Ceule

De Lier, Brugge, 9 maart 2025